

Τα χαρακτηριστικά του ελληνοιστικού κόσμου (σχεδιάγραμμα – πηγές)

Ιστορία Α' Λυκείου

α) Οικονομικά.

- **ενιαίο οικονομικό σύστημα.**
 - κοινό νομισματικό σύστημα,
 - κοινή δημοσιονομική πολιτική
 - και κοινός τρόπος συναλλαγών.
- Οι βασιλείς ήταν κάτοχοι όλης της γης.
- Ανάπτυξη του εμπορίου λόγω της πλούσιας γεωργικής παραγωγής και της ανταλλαγής των παραγόμενων αγαθών μεταξύ των βασιλείων.
- Για τη διευκόλυνση των συναλλαγών χρησιμοποιήθηκαν τα ελληνικά νομίσματα και αποσύρθηκαν τα περσικά.

Παράλληλα δημιουργήθηκαν τράπεζες και χρησιμοποιήθηκαν επιταγές.

β) Κοινωνικά.

- Αστική τάξη
 - Έμποροι
 - Τραπεζίτες
 - βασιλικοί υπάλληλοι
- εργάτες και μικροκαλλιεργητές
- δούλοι

γ) Πολιτικά.

- απόλυτη μοναρχία
- ο Βασιλιάς κυβερνά μαζί με το επιτελείο του
- θεϊκές τιμές προς τον βασιλιά
- ο πολίτης χάνει το ενδιαφέρον του για τα κοινά και κοιτά το ατομικό του συμφέρον
- Το **κέντρο βάρους μετατοπίστηκε** από τη μητροπολική Ελλάδα στις μεγαλουπόλεις της Ανατολής.

ΟΜΑΔΑ Α

Ύμνος προς τιμήν του Δημητρίου του Πολιορκητή

[Τιμημένος σαν Θεός στο πέρασμά του από την Αθήνα στα 307π.Χ ο Δημήτριος δέχεται την προσφορά σ' αυτόν ενός ύμνου κατά τη διάρκεια μιας νέας παραμονής του στην Αθήνα, περί το τέλος της βασιλείας του σε μια χρονική στιγμή όπου οι Αθηναίοι ετοιμάζονταν να πανηγυρίσουν τις εορτές προς τιμήν της θεάς Δήμητρας].

Οι πιο ένδοξοι και οι πιο αγαπημένοι θεοί ήρθαν στην πόλη μας. Πράγματι, οι συγκυρίες οδήγησαν εδώ, μαζί, την Δήμητρα και τον Δημήτριο. Η Δήμητρα έρχεται για να γιορτάσει τα θεία μυστήρια της θυγατέρας της ενώ ο Δημήτριος, ακτινοβόλος όπως αρμόζει σε θεό, βρίσκεται εδώ, ωραίος και γελαστός. Φαίνεται σαν κάτι υπερούσιο, όλοι οι φίλοι του γύρω του, μοιάζουν με τί άστρα και στη μέση τους, ο ίδιος, είναι ο ήλιος ο υπέρλαμπρος.

Χαίρε, γιε, του πανίσχυρου Θεού Ποσειδώνα και της Αφροδίτης. Οι άλλοι θεοί βρίσκονταν μακριά, ή δεν έχουν καθόλου αυτιά, ή δεν υπάρχουν καθόλου, ή δε δίνουν καμία σημασία σε μας. Ενώ εσένα, σε βλέπουμε παρόντα, ούτε ξύλινο ούτε πέτρινο, αλλά πραγματικό. Γι αυτό και σε παρακαλούμε. Αρχικά, συ ο πολυαγαπημένος, φέρε μας την ειρήνη.

- **Πώς μπορεί να ερμηνευθεί το γεγονός ότι ο Δημήτριος ο Πολιορκητής γίνεται δεκτός στην Αθήνα σαν Θεός;**

ΟΜΑΔΑ Β

ΠΗΓΗ 1

«Ο Ευμένης (βασιλιάς των Σελευκιδών), παρέδωσε τις απομακρυσμένες πόλεις στη διακυβέρνηση των φίλων του, τους έκανε φρούραρχους και τους διόρισε δικαστές και αξιωματούχους κατά την κρίση του».

Πλουτάρχου Ευμένης, III

ΠΗΓΗ 2

Το καθεστώς των Λαγιδών (στην Αίγυπτο) ήταν εντελώς προσωπικό. Στο συγκεντρωτικό αυτό κράτος με τους πολλούς υπαλλήλους κρατούσε όλα τα νήματα της εξουσίας ο βασιλεύς: βρισκόταν στην κορυφή της πυραμίδος σε όλους τους τομείς, στη δικαιοσύνη, στην οικονομία, στο στρατό, στη θρησκευτική λατρεία και γενικά σε όλη τη διοίκηση του κράτους και ρύθμιζε τα πάντα κατά τη θέλησή του με τις κυβερνητικές αποφάσεις του (τα προστάγματα ή διαγράμματα).

ι

U. Wilcken, *Αρχαία Ελληνική Ιστορία*, σ. 357

ΠΗΓΗ 3

«Και το καλό του κράτους βρίσκεται στο καλό του βασιλιά, της αδελφής του, της βασίλισσας, των φίλων και του στρατού.»

- **Με βάση τις πηγές να αναφέρετε τους φορείς εξουσίας και να σχολιάσετε τον τρόπο άσκησης της κρατικής εξουσίας.**

ΟΜΑΔΑ Γ

Κείμενο

Τα άτομα ένιωσαν ανίσχυρα μπροστά στα κοσμοϊστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν γύρω τους από τη διάβαση του Μ. Αλεξάνδρου στην Ασία ως την τελευταία φάση της τιτανομαχίας για τη διαδοχή του και στη συνέχεια μπροστά στη θέληση των μοναρχών που σαν επίγειοι θεοί ρύθμιζαν τις τύχες των ανθρώπων. Αυτή η συνείδηση της απόλυτης αδυναμίας του κοινού ανθρώπου οδήγησε στην παραίτηση και στη μοιρολατρία. Οι Στωικοί και οι Επικούρειοι υιοθέτησαν αυτές τις τάσεις, τις αιτιολόγησαν φιλοσοφικά και τις ενέταξαν στην ηθική τους. Οι Στωικοί σύστησαν την αποχή από την πολιτική δραστηριότητα με το αιτιολογικό ότι θα μπορούσε να μην εναρμονίζεται με τη θεία βούληση και επομένως να επιβραδύνει την πραγμάτωση των υπερκόσμιων σχεδίων. Θεωρούσαν λοιπόν τους ισχυρούς ως όργανα της θείας Πρόνοιας και δίδασκαν ότι τα συμβαίνοντα είναι μοιραία και σύστησαν να αντιμετωπίζονται με απάθεια. Και οι Επικούρειοι πέρα από την αταραξία συνιστούσαν αποχή από την πολιτική ζωή, εκτός των περιπτώσεων που επιβαλλόταν από λόγους ατομικής ασφάλειας.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. Δ', σ. 485

- **Ποια η στάση του πολίτη κατά την ελληνιστική εποχή σε σχέση με τα δημόσια πράγματα; Συγκρίνετε την με τη θέση του πολίτη κατά την κλασική εποχή.**

«Οί ίδιοι, έμεις, φροντίζομε και τις ιδιωτικές μας υποθέσεις και τὰ δημόσια πράγματα κ' ἐνῶ ὁ καθένας μας φροντίζει τις δουλειές του, τοῦτο δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ κατέχωμε και τὰ πολιτικά. Μόνον ἔμεις θεωροῦμε πῶς εἶναι ὄχι μόνον ἀδιάφορος, ἀλλὰ και ἄχρηστος ἐκεῖνος πού δὲν ἐνδιαφέρεται στὰ πολιτικά.»

Θουκυδίδου, «Περικλέους Ἐπιτάφιος»

ΟΜΑΔΑ Δ

Κείμενο

Η βασιλική ιδιοκτησία της γης ήταν από παλιά ιερή παράδοση στην Αίγυπτο. Ο Φαραώ, ως βασιλιάς θεός, είχε πλήρη δικαιώματα στο έδαφος και σε όλα τα προϊόντα. Ο ιθαγενής φελάχος δεν ήταν δούλος, αλλά δεν μπορούσε να εγκαταλείψει την θέση του χωρίς την άδεια της κυβερνήσεως και ήταν υποχρεωμένος να παραδίδει μέρος της συγκομιδής του στο κράτος. Οι Πτολεμαίοι δέχτηκαν αυτό το σύστημα και το επέκτειναν αφού οικειοποιήθηκαν τις μεγάλες εκτάσεις που ανήκουν στους ευγενείς Αιγυπτίους και στους ιερείς. Μια μεγάλη γραφειοκρατία κυβερνητικών εποπτών υποστηριζόμενη από ένοπλη φρουρά διεύθυνε ολόκληρη την Αίγυπτο σαν ένα απέραντο κρατικό κτήμα. Αναμφίβολα το σύστημα αυτό εφαρμόστηκε γιατί οι συνθήκες καλλιέργειας στην Αίγυπτο απαιτούσαν περισσότερη συνεργασία και ενότητα δράσης απ' όση θα μπορούσε να αναπτυχθεί με το σύστημα ατομικής ιδιοκτησίας.

Will Durant, Παγκόσμιος Ιστορία του Πολιτισμού, τ. Β', σσ. 601-602

- **α) να περιγράψετε το ιδιότυπο γαιοκτητικό καθεστώς στο κράτος της Αιγύπτου.**
- **β) να ερμηνεύσετε τις ανάγκες που επέβαλαν τη διατήρησή του.**

ΟΜΑΔΑ Ε

Οι τράπεζες

Μία από σημαντικότερες δραστηριότητες των τραπεζών, που τότε γνώρισαν απίστευτη ανάπτυξη, ήταν η συναλλαγή. Δάνειζαν με ένα επιτόκιο που ανερχόταν γενικά στο 10% (στη Ρόδο ή στη Δήλο, για παράδειγμα, που ήταν οι κυριότεροι τόποι στους οποίους λειτουργούσαν τράπεζες), ενώ στην Αίγυπτο έφτανε το 24%. Οι πελάτες είχαν τους λογαριασμούς τους στις τράπεζες και οι συναλλαγματικές και οι επιταγές αποτελούσαν τρέχουσα πρακτική. Παράλληλα με τις ιδιωτικές τράπεζες, οι οποίες συχνά ανήκαν σε εκπατρισμένους Αθηναίους, υπήρχαν και τράπεζες που ανήκαν σε πόλεις.

P. Leveque, *L'aventure greque*, σ. 575,576

Οι τραπεζίτες απέκτησαν τεράστια οικονομική δύναμη. Ένας μάλιστα πρωτοποριακός τραπεζίτης από τη Ρόδο (ο Αντιμένης) ανέλαβε να καλύπτει τους ιδιοκτήτες δούλων για κάθε απόδραση με ασφάλιστρα 8% επί της αξίας του δούλου, εγκαινιάζοντας έτσι το θεσμό της ασφάλισης. Τα μεγάλα κέρδη ώθησαν μερικές πόλεις (Δήλο, Βυζάντιο κ.ά.) στη δημιουργία κρατικών τραπεζών.

Κοινωνική και πολιτική οργάνωση στην αρχαία Ελλάδα ΟΕΔΒ)

- **Λαμβάνοντας υπόψη τα παραθέματα να επισημάνετε τις ομοιότητες του τραπεζικού συστήματος κατά την ελληνιστική και την σύγχρονη εποχή.**

ΟΜΑΔΑ ΣΤ

Στη γενική οικονομική αναστάτωση συνέβαλε και το γεγονός ότι η αποδέσμευση των περσικών θησαυρών (χρυσού και αργύρου) από τον Αλέξανδρο και τους διαδόχους του είχε αυξήσει την κυκλοφορία του χρήματος, με αποτέλεσμα, αρχικά τουλάχιστον, να αυξηθούν υπερβολικά οι τιμές των προϊόντων. Την αύξηση των τιμών δεν ακολούθησε ανάλογη αύξηση των μισθών, με συνέπεια την περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης των οικονομικά ανίσχυρων. Και μπορεί στη συνέχεια με την ανάπτυξη του εμπορίου οι τιμές να επανήλθαν στα κανονικά τους επίπεδα, ωστόσο όμως πολλοί είχαν υποστεί οικονομική καταστροφή. Με τα νέα δεδομένα ένα άτομο στηριζόμενο αποκλειστικά στο μισθό του μόλις που μπορούσε να επιβιώσει. Η δημιουργία οικογένειας, κατά συνέπεια, ήταν σχεδόν αδύνατη. Ο δρόμος για μισθοφορία ή μετανάστευση στην Ανατολή πολλές φορές ήταν η μόνη διέξοδος στο πρόβλημα.

- **Ποιες συνέπειες είχε η ρευστοποίηση των περσικών θησαυρών και ποιες εναλλακτικές λύσεις υπήρχαν για τους απλούς πολίτες;**